

HOEZO ANDERS?

DE VLUCHTELINGENCRISIS IN JE KLAS

PEOPLE HELP THE PEOPLE

**GOD KNOWS WHAT IS HIDING
IN THIS WORLD OF LITTLE CONSEQUENCE
BEHIND THE TEARS, INSIDE THE LIES,
A THOUSAND SLOWLY DYING SUNSETS
GOD KNOWS WHAT IS HIDING
IN THOSE WEAK AND DRUNKEN HEARTS
GUESS THAT LONELINESS CAME KNOCKING
NO ONE NEEDS TO BE ALONE**

INHOUDSTAFEL

Dankjewel...	p 4
De vluchtelingencrisis anno 2015	p 5
Het onthaal op school	p 8
Een Anderstalige Nieuwkomer in de klas	p 10
Samen Sterk!	p 11
Werken in de klas	p 13
Aparte activiteiten en doelen	p 18
Een hoofdje vol	p 19
Interessante links en materialen	p 22
Bronnen	p 23

DANKJEWEL...

Beste klasleerkracht,

Dankjewel...

Dankjewel omdat jij dit gevluchte, getraumatiseerde, bezorgde, bange, eenzame, verdrietige kind wil opvangen en in je hart en armen wil sluiten.

Want zo'n anderstalig kind kreeg je in je klas.

Maak het meer dan dat... Doe het groeien...

Met dit draaiboek willen we je wat handvaten aanreiken. We willen je tonen wat de kapstukken zijn in je dagdagelijkse klaspraktijk om je aanpak van dit specifieke kind aan op te hangen.

We willen je aanmoedigen door materialen aan te reiken en interessante links.

We willen ons beschikbaar stellen als je toch nog met vragen achterblijft of als je gewoon wil laten weten wat je zo verdomd lastig vindt of welke sprongen voorwaarts je samen maakte.

Maar bovenal willen we je nu al bedanken:

Gewoon omdat jij voor dit kind jezelf bent, een ankerfiguur en vertrouwenspersoon. Omdat jij in dit kind meer zal zien dan wat voorbij is: een glimp van groei en toekomst.

DE VLUCHTELINGENCRISIS 2015

Een woordje uitleg over de vluchtelingencrisis krijg je in onderstaand filmpje.

In zes minuten wordt je de aanleiding, het verloop en de aanpak van de vluchtelingencrisis uitgelegd:

[Filmpje: vluchtelingencrisis uitgelegd](#)

Ging het een beetje te snel: hieronder vind je de essentie nog eens kort terug:

*Tijdens de zomer in 2015 ondervond Europa de hoogste toevloed van vluchtelingen sinds Wereldoorlog II. De belangrijkste reden hiervoor is dat de vluchtelingenstroom uit **Syrië**, 's werelds grootste bron van vluchtelingen is.*

Syrië ligt in het Midden-Oosten. Een oud, vruchtbaar land en reeds 10 000 jaar bewoond.

Sinds de jaren zestig wordt het bestuurd door de al-Assad familie, die als quasi-dictators heerste tot de Arabische Lente in 2011: een revolutionaire golf van protesten en conflicten in de Arabische wereld waardoor veel autoritaire regimes werden omvergeworpen. De Assads echter weigerden af te treden en een gruwelijke burgeroorlog ontstond. Verschillende etniciteiten en religieuze groeperingen bevochten elkaar in wisselende coalities.

ISIS (nu IS), een militaire jihadistische groep, greep de kans en nam deel aan de chaos met als doel een totalitair islamitisch kalifaat te creëren. Al snel werd het één van de meest gewelddadige en succesvolle extremistische organisaties ter wereld.

Alle partijen verrichtten afschuwelijke oorlogsmisdaden met behulp van chemische wapens, massaexecuties, marteling op grote schaal en herhaalde dodelijke aanvallen op burgers.

De Syrische bevolking zat gewrongen tussen het regime, rebellengroepen en de religieuze extremisten. Een derde van de Syrische bevolking werd verdreven binnen Syrië zelf. Meer dan vier miljoen inwoners ontvluchtten hun land.

De grote meerderheid van hen verbleef in kampen in de buurlanden, die zorg droegen voor 95% van alle vluchtelingen, terwijl de Arabische staten van de Perzische Golf geen vluchtelingen accepteerden. Dit werd beschreven als 'extreem schandelijk' door Amnesty International.

De VN en de World Food Program waren niet voorbereid op dergelijke vluchtelingencrisis. Als gevolg hiervan raakten de vluchtelingenkampen overbevolkt en onderbevoorrad waardoor mensen leden aan kou, honger en ziekte.

De Syriërs hebben de hoop verloren dat deze situatie snel zal verbeteren. Daarom besloten velen asiel te zoeken in Europa.

Tussen 2007 en 2014 heeft de Europese Unie veel geld geïnvesteerd in verdediging en hoogtechnologische beveiliging en niet in de voorbereiding voor de toestroom van vluchtelingen. Daardoor was de Europese Unie onvoldoende voorbereid op de stormloop van asielzoekers.

In de EU moet een vluchteling in de staat blijven waar hij eerst aankomt. Dit oefende een enorme druk uit op de grensstaten, die al in de problemen zaten:

Zo was Griekenland, dat in een extreme economische crisis verzeild was, niet in

staat om zoveel mensen tegelijkertijd op te vangen. Dit leidde tot verschrikkelijke tafereelen van wanhopige en uitgehongerde mensen op toeristische eilanden.

De wereld had bij elkaar moeten komen en moeten handelen als een verenigd front, maar helaas kwam er meer verdeeldheid. Veel staten hebben geweigerd om vluchtelingen op te vangen en daarmee de grensstaten in de steek gelaten.

In 2014 heeft het Verenigd Koninkrijk gelobbyd om een grote zoek- en reddingsactie te stoppen – genaamd Mare Nostrum – dat was ontworpen om verdrinking van asielzoekers te stoppen in de Middellandse Zee. Het leek erop dat het idee was dat een hoger dodental op zee ervoor zou zorgen dat minder asielzoekers de overtocht zouden proberen maken. Wat uiteraard, in werkelijkheid, niet gebeurde.

De perceptie van de crisis in de wereld veranderde drastisch toen er foto's werden verspreid van een dood kleuterjongetje op een strand in Turkije, het gezicht naar beneden.

Duitsland kondigde aanvankelijk aan dat het zonder uitzondering alle Syrische vluchtelingen zou accepteren. Later eiste het een Europa-brede oplossing. Dit leidde tot doorgedreven overleg tussen de verschillende lidstaten en een spreidingsplan dat nu in werking treedt.

De helft van de vluchtelingen die we in onze scholen opvangen zijn vluchtelingen uit Irak. Een korte situatieschets:

De dramatische toename van geweld in Irak zorgt voor massale vluchtelingenstromen in het land. De bevolking lijdt ernstig onder het conflict en talloze mensen zijn gestrand in gebieden waar zij niet of nauwelijks toegang tot essentiële humanitaire hulp hebben. 'Dit is de ergste humanitaire crisis in Irak in tientallen jaren,' zegt landencoördinator Fabio Forgione van Artsen zonder Grenzen. 'Duizenden mensen, vooral in Centraal-Irak, krijgen niet de hulp die zij acuut nodig hebben.'

Het afgelopen jaar zijn bijna drie miljoen mensen in Noord- en Centraal-Irak op de vlucht geslagen voor hevige gevechten. Duizenden families moesten meermaals vluchten en zijn alles kwijtgeraakt. Vele vluchtelingen schuilen in overbevolkte opvangplekken: tenten, leegstaande gebouwen, scholen en religieuze gebouwen. De leefomstandigheden zijn er doorgaans erbarmelijk.

Vele vluchtelingen zitten zonder schoon drinkwater en sanitaire voorzieningen. Lokale infrastructuur en medische voorzieningen zijn beschadigd en functioneren niet meer en medisch personeel is schaars. Veel mensen hebben daardoor nauwelijks toegang tot basisgezondheidszorg. De reis naar een nog functionerend ziekenhuis in een ander gebied is vaak te gevaarlijk.

De Irakoerlog duurde van 2003 tot 2011. In deze periode zijn bijna 2 miljoen Irakezen naar het buitenland gevlucht en grote groepen mensen zijn ontheemd geraakt. Ook na de beëindiging van de oorlog hebben velen hun huis moeten ontvluchten door bedreigingen van binnenlandse milities.

In maart 2003 begon de internationale militaire interventie tegen het regime van Saddam Hoessein, wat leidde tot zijn val. Het geweld bleef echter aanhouden en leidde tot een burgeroorlog. Het aantal ontheemden – dat al ruim 1 miljoen bedroeg tijdens het tijdperk van Saddam Hoessein – nam drastisch toe. Met het vertrekken van de laatste Amerikaanse troepen eind 2011 werd de oorlog officieel beëindigd.

De terugkeer van vluchtelingen en ontheemden kwam in de daaropvolgende jaren op gang. Ondanks het feit dat de veiligheidssituatie verbeterd was, bleef de situatie voor vele ontheemden en vluchtelingen in Irak onveilig.

Vanwege het geweld in Syrië zijn al vele duizenden Iraakse vluchtelingen die naar Syrië waren gevlucht, na de val van het regime van Saddam Hoessein, teruggekeerd naar Irak. Ook vangt Irak ruim 235 duizend vluchtelingen uit Syrië op die zijn gevlucht voor de aanhoudende burgeroorlog in eigen land.

Begin 2014 begon de opmars van de terreurbeweging de Islamitische Staat (IS, voorheen ISIS). In hoog tempo namen zij

verschillende Iraakse steden in. De IS-strijders dwingen de lokale bevolking zich te bekeren tot hun radicale versie van de Islam. Het extreme geweld van de IS heeft inmiddels ruim 1,8 miljoen mensen hun huis doen ontvluchten.

Veel mensen, vooral minderheden, trokken naar het Koerdische noorden van Irak maar grote groepen ontheemden verblijven ook in het midden van het land. Sinds begin 2014 zijn ruim 1,8 miljoen mensen op de vlucht geslagen voor het geweld van de Islamitische Staat.

ONTHAAL

Anderstalige Nieuwkomers zoals de vluchtelingen uit Syrië en Irak hebben behoorlijk wat meegemaakt. Het is voor hen van cruciaal belang **op een rustige, geruststellende manier** wegwijs te worden gemaakt in de school en in de klas.

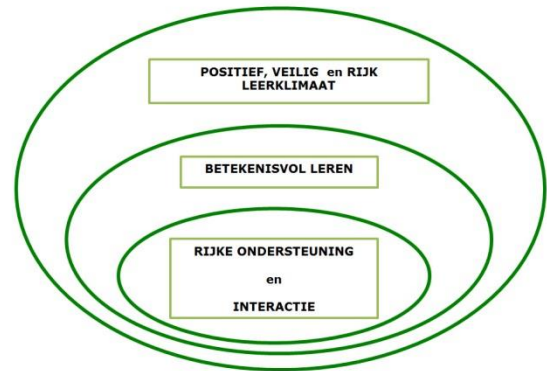
Misschien stapt de directeur na de inschrijving je klas al eens binnen. Misschien zie je je nieuwe leerling pas de dag erna. Hou er in elk geval rekening mee dat het nieuwe klasgenootje de afgelopen weken en maanden heel wat indrukken te verwerken kreeg. Een heel nieuwe school en klas met allemaal kinderen, juffen en meesters die een vreemde taal spreken is daarvan nog niet de minste nieuwe ervaring!

Heb je reeds Syrische of Iraakse kinderen bij jou op school: schakel die dan zeker in tijdens het **proces van aanpassen en wegwijs raken in de nieuwe school**.

Veel anderstalige nieuwkomers hebben traumatische ervaringen opgebouwd in hun land van herkomst of tijdens de vlucht naar hier. Ze moeten eerst een gevoel van basisveiligheid opbouwen alvorens ze echt tot het leren kunnen komen.

We zetten dus prioritair in op **welbevinden en zich 'thuis' mogen voelen**.

Laat de leerling van bij het begin niet stuurloos in de klasgroep rondzwerven, maar probeer reeds vanaf de eerste dag een permanente relatie op te bouwen: spreek hem heel veel individueel aan zodat hij zich beschermd en gesteund voelt.

In het model van de drie cirkels (veilig klimaat, betekenisvolle taken, ondersteuning door interactie) moet de buitenste cirkel van het veilig klimaat in de situatie van anderstalige nieuwkomers extra aandacht krijgen.

Vergeet de **ouders** niet.

Zij dragen een zware last met zich mee van een onzekere toekomst en een verantwoordelijkheid t.a.v. hun kinderen. Zij vertrouwen het enige wat ze vaak nog hebben aan jou toe. Probeer, hoe moeilijk ook, hen gerust te stellen en hen te betrekken bij het schoolgebeuren.

Schakel je **collega's** hiervoor zeker in. Je staat niet alleen! Het opvangen en begeleiden van anderstalige nieuwkomers is een teamgebeuren: je zal je collega's van de voorgaande klassen nodig hebben in het begeleiden van het leerproces, de collega's uit de zorg bij het ondersteunen in de klas of in de communicatie met ouders, je collega-leerkracht AN om de transfer te bewaken tussen het leerproces in de klas en daarbuiten, je directeur in het uitstippelen van een taalbeleid ...

En dan zijn er nog de **andere kinderen uit de klas**: ook zij hebben recht op een woordje uitleg. Je verwacht van hen dat ze de nieuweling opnemen in de groep en helpen

waar dat nodig is. Het kan dan ook handig zijn dat je ook hiervoor je collega AN inschakelt. Hij/ zij heeft vaak een goed zicht op de ontplooiing en evolutie van anderstalige nieuwkomers en is dan ook goed geplaatst om aan jou en/of je leerlingen uit te leggen wat ze kunnen verwachten en vooral wat van het verwacht wordt!

Elke nieuwe instromer in de lagere school dient een SALTO-test af te leggen. Anderstalige nieuwkomers hoeven dit niet te doen. Je directeur en zorgcoördinator weten wat te doen!

In bijlage vind je nog eens de **inschrijvingsfiche** met de noodzakelijke informatie.

EEN AN IN DE KLAS

Verschillende studies wijzen uit dat men anderstalige nieuwkomers het best tussen leeftijdsgenootjes plaatst, eerder dan bij kinderen met een lager taalniveau (jongere kinderen) of in een taalbadklas. Anderstalige nieuwkomers kunnen heel veel oppikken uit de interactie met klasgenootjes die de instructietaal (het Nederlands) als hun moedertaal hebben. In heterogene groepen kunnen minder taalvaardige leerlingen zich optrekken aan het taalaanbod en de ondersteuning van de sterker taalvaardige leerlingen.

De twee pijlers in het begeleiden van anderstalige nieuwkomers pleiten hiervoor: Enerzijds is er de focus op **sociale integratie**. Het is van primair belang dat deze kinderen (snel) aansluiting vinden bij de groep. Zo kunnen zij zich makkelijker aanpassen en integreren in de klas, de school en bij uitbreiding de maatschappij. Hoewel zij veel hebben meegemaakt, zullen zij vaak dezelfde interesses hebben als hun leeftijdsgenoten. Per slot van rekening zijn zij lang niet zo verschillend van ons als wel eens wordt aangenomen. In hun anders(talig) zijn, zitten heel wat gelijkenissen met hun klasgenoten.

Ook voor hun zelfvertrouwen en zelfbeeld is het van belang hen bij leeftijdsgenoten in de klas te plaatsen. Hoe moet een kind zich voelen als het niet enkel in een wildvreemde omgeving, maar ook nog eens bij veel jongere kinderen wordt ondergebracht? Dergelijke plaatsing in lagere klassen is louter gebaseerd op (Nederlands) taalniveau. Het kan best zijn dat dit meertalige kind een pak intelligenter is dan zijn/ haar leeftijdsgenoten. Anderstalige nieuwkomers standaard laten aansluiten in een lager leerjaar bevat ook een gevaar van stigmatiseren. Dit betekent uiteraard niet

dat je het materiaal van lagere klassen niet kan gebruiken of de hulp van je collega uit het eerste leerjaar!

Als een kind aansluiting vindt bij leeftijdsgenoten zal het ook sneller geneigd zijn onze taal te spreken. Dit brengt ons bij de tweede pijler: **taalvaardigheidsonderricht**. Het is de bedoeling dat het kind taal gebruikt met het oog op zelfstandigheid en integratie. De taal van leeftijdsgenoten die hun plan kunnen trekken en zich sociaal onder elkaar bewegen, is anders dan de taal die heel wat jongere kinderen onder elkaar gebruiken. Het accent ligt niet louter op de schoolse taal. Een kind moet zich kunnen beredderen in het dagdagelijks leven, in eerste instantie op school maar ook daarbuiten.

Om beide pijlers te stimuleren in de klas kan het zinvol zijn een **'buddy'** voor de nieuwkomer aan te duiden. Dit kan een klasgenootje zijn die dezelfde taal spreekt of een leerling die het reilen en zeilen van het klasgebeuren als één van de besten doorheeft. Het doel van een persoonlijke back-up is de anderstalige nieuwkomer 'thuis' te laten komen en hem wegwijs te maken doorheen de schooldag. Voor nieuwe kinderen is het van cruciaal belang 'sleutelfiguren' te creëren: figuren die zij altijd kunnen aanspreken. In eerste instantie ben jij dat als klasleerkracht, maar ook de leerkracht AN, de zorgleerkracht en ook een buddy kunnen dat zijn.

Dit alles betekent niet dat er geen klasoverschrijdende of leeftijdoverschrijdende activiteiten kunnen plaatsvinden. Dit kan net stimulerend werken.

SAMENSTERK!

Zo'n anderstalig kind in je klas is wel even wennen. Zeker als de taal geen enkele gelijkenis heeft met onze eigen moedertaal. Pas in de confrontatie met anderstaligheid stellen we vast hoe belangrijk 'taal' is en hoe vaak we het gebruiken.

Wees je er vooral van bewust dat het begeleiden van anderstalige nieuwkomers een **teamgebeuren** is. Je staat niet alleen!

Stap in eerste instantie naar je **collega – leerkracht AN**. Hij/ zij heeft vaak heel wat bagage en ervaring. Hij/ zij kan je tips en tricks meegeven en je tonen waar je ondersteunende materialen kan vinden. De leerkracht AN zal je ongetwijfeld geruststellen: prioritair is nu dat de anderstalige nieuwkomer zich veilig en goed bij je voelt. Daar zal hij/ zij zelf ook op inzetten. Betrek de leerkracht AN in je klas waar dit kan. Hij/ zij kan komen observeren om te zien hoe het kind in de sociale context van de klas evolueert, maar ook welke woordenschat jij veel gebruikt en dus van je leerlingen verwacht als gekend. Een nauwe samenwerking met de leerkracht AN is de sleutel tot succes!

Dan is er het **zorgteam**. Je zal al snel botsen op de leerinhouden. We gebruiken onze taal een hele dag door: hoe kunnen we die nieuwe leerinhouden dan duidelijk overbrengen naar het anderstalige kind in je klas? Moet het kind alles krijgen? Waar moet je beginnen? En hoe dien je dit te evalueren? En hoe moet dit dan gecommuniceerd worden naar de ouders toe? Welke betrokkenheid mag je verwachten en welke niet? Dit brengt heel wat vragen en onzekerheden met zich mee. Bij het zorgteam kan je met deze vragen terecht. Zij kunnen je ondersteunen in het uitstippelen van een apart leertraject voor dit

kind. Ook in de communicatie met ouders kunnen zij je ondersteunen: denk maar aan het opstellen van pictobrieven of het uitnodigen van een tolk bij oudergesprekken.

Denk ook aan de **scholengemeenschap**. Wij organiseren een regiowerking voor leerkrachten AN: als leerkracht van een anderstalige nieuwkomer kan je hier zeker ook terecht. Bovendien kan er vanuit de scholengemeenschap makkelijk verwezen worden naar andere bronnen of ondersteuners, afhankelijk van jouw zorgvraag.

Vergeet ook je **collega's** niet: je parallelcollega, maar ook de collega's van de lagere klassen.

Het hoofdje van je nieuweling heeft veel te verwerken gekregen. Ga op zoek naar uitdagende materialen en oefeningen en vraag raad aan je collega's. Probeer het kind op zijn/haar (verstandelijk) niveau te benaderen en roep hiervoor de hulp in van je parallelcollega. Wees creatief en durf vragen stellen. Vergeet niet dat deze situatie niet enkel voor deze anderstalige nieuwkomer nieuw is: ook voor jou is het zoeken en leren! Je kan niks verkeerd doen. Elke keer dat je je hand uitsteekt, geef je een duwtje in de rug!

En dan zijn er je **leerlingen** zelf. Van hen mag je verwachten dat ze samen zorg dragen voor hun nieuwe klasgenootje. Het kan aan de orde zijn – zeker bij de iets oudere leerlingen – een woordje uitleg te geven over de achtergrond van de nieuwkomer. Uiteraard dien je eerst af te toetsen of die zich in dit idee kan vinden. Geef hen ook een beetje verantwoordelijkheid. Een buddy is hiervan een voorbeeld, maar het kan in kleine

dingen zitten: het 'kapstokbuurtje' kan erop toezien dat alles in de schoolgang goed verloopt. Staat de boekentas op zijn plaats? Weet het nieuwe klasgenootje zijn/ haar plaats in de klasrij?

Betrek ook de **ouders**. Zij zijn méér dan de personen die je louter op de hoogte dient te houden van het schoolgebeuren. Net zoals bij al je andere kinderen zijn zij een belangrijke bron van informatie. We zien heel vaak dat kinderen thuis pas durven zeggen wat ze daadwerkelijk denken over die hele nieuwe school en alles wat zich daar afspeelt. Erken deze rol. Je zal hen daardoor ook makkelijker mee krijgen in je verhaal en je begeleiding. Ouderbetrokkenheid is van cruciaal belang in de schoolloopbaan van kinderen, zeker bij anderstalige nieuwkomers. Maak hen duidelijk wat zij van jou mogen verwachten en wat jij van hen verwacht. Zo verwacht

niemand dat zij thuis binnen afzienbare tijd vloeiend Nederlands praten. Belangrijker is dat zij in hun eigen moedertaal blijven communiceren met hun kinderen zodat zij zich kunnen blijven uiten in de taal die hen nauw aan het hart ligt: hun moedertaal.

En vergeet tot slot **het kind zelf** niet. Het zal in eerste instantie nog niet vlot talig met jou kunnen communiceren. Reik hulpmiddelen aan: laat het kind een bezorgdheid of vraag tekenen. Toon betrokkenheid en stel zelf vragen. Gebruik handen en voeten. Ondersteun je taal met beelden (foto's, tekeningen, concrete voorwerpen...). Maar blijf steeds taal gebruiken!

WERKEN IN DE KLAS

Een anderstalige nieuwkomer in je klas... En nu?

We wezen er reeds eerder op dat je prioriteit het welbevinden is: het kind moet zich veilig en 'thuis' kunnen voelen. Je doet er alles aan om dit te bewerkstelligen, met man en macht.

Maar intussen gaat het schooljaar ook verder en zitten er nog zo'n twintig andere kinderen in je klas.

Hoe moet dit dan met je nieuwkomer tijdens die lessen?

Anders dan een Nederlandstalige nieuwkomer in je klas kan je dit kind niet zomaar meenemen met de rest van je groep. Je zal allereerst een zicht moeten krijgen op wat het kind kan. Dit is verre van makkelijk en vanzelfsprekend! Het spreekt voor zich dat de SALTO-test en de LVS-test helemaal niet zo zinvol zijn als bij elke andere nieuwe instromer. Bij beide testen maakt men namelijk gebruik van heel wat taal.

Ook hier is de sleutel: geduld en tijd! Veel kinderen gingen nooit naar school. Ze kennen de regels niet en begrijpen jouw reactie als leerkracht dan ook niet altijd. Wees je daarvan bewust.

Bied materiaal aan en **observeer** wat er gebeurt. Hiervoor is het zeker aangewezen een collega uit het zorgteam in te schakelen of een parallelcollega. Je hebt maar twee handen, twee voeten en twee ogen. De informatie uit de **observaties** is belangrijk: gaandeweg zal je duidelijk worden welke stapjes of stappen je terug zal moeten zetten. Neem je leerplan ter hand en bekijk welke cruciale doelen gekend kunnen en moeten zijn. Laat je hiervoor leiden door de eindtermen. Er wordt in heel wat klassen

leerstof gegeven die eigenlijk al uitbreiding is voor die groep.

Wiskunde is meestal het eenvoudigst om niveau te bepalen. Meestal wordt dit ook het snelst opgepikt omdat bij sommige onderdelen relatief minder taal wordt gebruikt. Je kan makkelijker materiaal inzetten en technieken aanleren. Het is objectiever vast te stellen waar het kind zich bevindt in het leerproces en je hebt een duidelijke opbouw, een duidelijke leerlijn en logisch opeenvolgende doelen. Bekijk hiervoor niet enkel je handleiding. Je leerplan geeft je een duidelijk beeld op de opeenvolging van eindtermgerelateerde leerplandoelen.

Voor het **leren lezen en schrijven** zal je beroep moeten doen op zorgleerkrachten en collega's uit de eerste graad. Zeker als het schrift niet het Latijns schrift is zoals het onze, verloopt dit vaak wat trager dan gehoopt. Opgelet: hulp inschakelen uit de eerste graad betekent niet noodzakelijkerwijs dat het kind fysiek in die eerste graad les moet volgen. Met het oog op de pijler sociale integratie pleit het ervoor het kind in zijn vertrouwde klasgroep een eigen lees- en leertraject te laten volgen. Uiteraard heb je hiervoor ondersteuning nodig en het dient schoolintern bekeken te worden of dit haalbaar is.

Het proces van het aanvankelijk lezen hoeft niet overhaast te worden. Alfabetisering in het Nederlands zal gemakkelijker verlopen als een leerling al een tijdlang heeft kunnen wennen aan de klanken van het Nederlands en al een flinke basiswoordenschat in het Nederlands heeft opgebouwd. Mondelinge taalvaardigheid

vormt, zowel op het vlak van klank en betekenis, een belangrijke basis voor het opbouwen van lees- en schrijfvaardigheid.

Wat **spelling** betreft, zal je je wellicht aanvankelijk beperken tot het overschrijven van woorden of invuloefeningen waarbij je de juiste antwoorden reeds meegeeft. Dit is uiteraard afhankelijk van het leesproces van het individuele kind. Ook hier rekenen we op je juiste inschattingsvermogen.

Bij **wereldoriëntatie** zal het vooral aankomen op het bevorderen van een goede luisterhouding. Hoewel jij je misschien vragen stelt over de betrokkenheid van je nieuwkomer, mag je er vanuit gaan dat die heel wat taal opsloopt door jou en zijn/ haar klasgenoten te observeren en te beluisteren.

Niet spreken betekent niet automatisch niet kennen. De **stille periode** – die zich bij de meerderheid van de anderstalige nieuwkomers voordoet – is de periode waarin deze kinderen als een spons heel veel opnemen, maar nog niet prijsgeven. Tijd en boterhammen!

(Volgens internationaal onderzoek hebben tweedetaalverwervers ongeveer 2 jaar nodig om alledaagse, informele taalvaardigheid in een nieuwe taal op te bouwen; ze hebben echter 5 tot 9 jaar nodig om schoolse taalvaardigheid van een nieuwe taal te verwerven!)

Door welke **vraagstelling** kan je de betrokkenheid van kinderen verhogen?

Er zijn soorten vragen. In onderstaande tabel kan je een ordening van vragen terugvinden, van onder naar boven oplopend in moeilijkheidsgraad.

Soort vraag	Voorbeelden	Interactieniveau
Vragen naar eigen ervaringen	Als er een spin in je slaapkamer zit, wat doe je dan?	Uitlokken, open vragen
Tegendeel-vragen	Een spin in je bed, dat is toch niet griezelig?	Kinderen worden geprikkeld om te reageren
Waarom Hoe	Waarom maakt de spin een web? Hoe doet de spin dat?	Uitgebreider antwoord, meerzinantwoorden
Ja/nee Wie/wat/waar Of-of	Kan de spin ook vliegen? Wat vangt de spin in zijn web? Eet de spin vliegjes of bloemetjes?	Beperkt antwoord, éénwoordzinnen
Aanwijs-vragen	Wijs de spin maar aan op het plaatje.	Leveren geen verbale interactie op

Opgelet: forceren en eindeloos wachten op het (juiste) antwoord is uiteraard uit den boze. We zijn er heel gerust in dat jij als klasleerkracht je kinderen goed genoeg aanvoelt om te weten wat OK is en wat niet.

In elk geval mag/ moet je **veeleisend** zijn:

Gebruik veel en goede taal. Beperk je niet tot klanken, gebaren of halve zinnen. De anderstalige nieuwkomer heeft er alle baat bij van jou een goed voorbeeld te krijgen. Net dit zal hem uitdagen het ook zo goed mogelijk te doen. Het is niet omdat anderstalige nieuwkomers basale zinnestukjes produceren dat leerkrachten dat ook moeten doen! Ook hier is een nauwe samenwerking met de leerkracht AN van belang: hij/ zij kan je een duidelijk beeld geven van het kind in zijn proces van taal leren. Afhankelijk hiervan weet jij wat je van het kind kan en mag verwachten.

Geschikte taken voor beginners

Taken die zich situeren in hier–en–nu

Het is belangrijk dat de lessen ingebed zijn in het hier–en–nu. Zo kan de anderstalige nieuwkomer een rechtstreeks verband leggen tussen wat te zien is en wat er gezegd wordt. De turnles of tekenles leent zich daar uitstekend toe, maar ook in andere lessen kan je hierop inzetten. Bouw je lessen daarom op van concreet naar abstract.

Van concreet naar abstract

1. Doe wat je zegt of laat leerlingen voordoen.
Beeld uit of laat leerlingen uitbeelden.
Gebruik gebaren.
2. Toon eventueel een concreet voorwerp.
3. Toon eventueel een afbeelding.
4. Bied schema's aan of bouw ze samen met je leerlingen op.
5. Noteer kapstokwoorden op het bord
6. ...

Zorg ervoor dat de meest concrete onderdelen van een les eerst aan bod komen en de meer abstracte leerinhouden hierop verder bouwen. Zo hebben de nieuwkomers een 'kapstok' om de rest van de les aan op te hangen.

Geef bij complexe opdrachten een voortak

Hiervoor kan je ook de leerkracht AN inschakelen!

Differentiatie

Geef instructies, vragen en mededelingen mondeling. Laat geschreven instructies, vragen en titels niet weg van hun blad, maar ga er zinvol mee om: wijs zo bijvoorbeeld aan wat je leest.

Verwacht in het begin geen of minder mondelinge of schriftelijke taalproductie door volgende aanpassingen:

- Vervang schrijfoopdrachten door meerkeuzevragen;
- Laat antwoorden aanwijzen, tekenen, uitbeelden, aankruisen, omcirkelen...
- Laat een invulwoord niet overschrijven, maar werk met een nummertje;
- Laat geschreven teksten niet weg, maar bied een vergrote kopie aan of maak gebruik van je digitaal bord. Lees de tekst, eventueel vooraf, expressief voor.
- Geef tekst of prentenboeken (aangepast aan hun leeftijd!) die in de klas zullen gebruikt worden vooraf mee zodat de ouders – indien mogelijk – de context in de thuistaal kunnen vertellen aan het kind.
- Maak van een schrijfoopdracht een spreekopdracht of een invulopdracht waarbij de in te vullen woorden gegeven zijn, eventueel verduidelijkt met een prent.
- Schakel team teaching in, bij voorkeur met de leerkracht AN.
- Gebruik interactieve werkvormen om taalproductie te stimuleren.
- Verlaag het verwerkingsniveau van een taak. Zo kan je een geschreven instructie bestaande uit 6 stappen reduceren tot een tweeledige of driedelige opdracht, eventueel mondeling.

Evaluëren

Een veel terugkerende vraag is: 'Hoe moeten we dit nu **evalueren**?'

In ons onderwijssysteem, dat misschien nog net iets te vaak uitgaat van cijferresultaten, vormt dit inderdaad een reëel struikelblok voor heel wat leerkrachten.

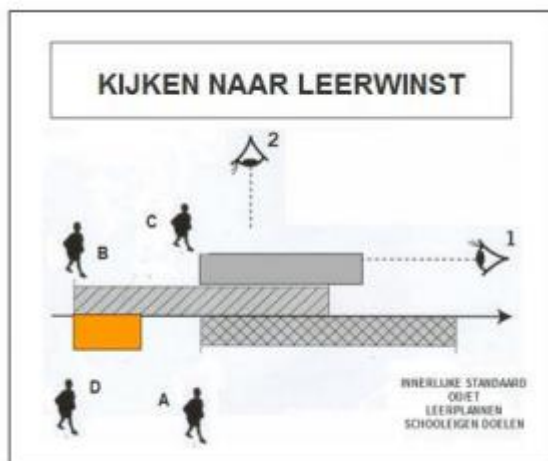
Maar is het dat ook effectief?

In geen enkele regelgeving staat dat scholen hun leerlingen dienen te evalueren aan de hand van cijfers en punten. Ook in het kader van het 'delibereren' door de klassenraad wordt er niet gesproken over quotaties a.d.h.v. cijfers.

Wat weerhoudt je om een evaluatie te doen in de vorm van smileys waarbij je ook de anderstalige nieuwkomer zichzelf laat evalueren?

Of werk je liever met kleuren?

Uiteraard blijft het voor de verschillende partijen van belang dat de evolutie wordt bijgehouden en dat hierover ook wordt gecommuniceerd naar het kind en de ouders toe. Maar durf hierbij de punten los te laten. Je kan dit kind niet op dezelfde manier evalueren als je andere kinderen uit de klas.

Kinderen met een leer- en/of ontwikkelingsstoornis worden ook anders ondersteund en anders geëvalueerd.

Ook dit kind heeft een beperking: het heeft heel wat schoolse achterstand in ons schoolsysteem.

Gun het de tijd om zijn/ haar weg te vinden en te groeien. Punten zijn van ondergeschikt belang en zullen je op het einde van de rit niet meer vertellen dan wat jij het hele schooljaar lang bij jou in de klas hebt geobserveerd.

Net door intens samen te werken met je collega's mag je er gerust in zijn dat jullie op een correcte manier zullen evalueren.

Geloof in je eigen professionaliteit en ervaring. Jij in de eerste plaats bent geplaatst om te kunnen oordelen of dit kind met zijn/ haar eigen groeiproces sterk genoeg is om door te stromen.

Ook dit dien je niet te spiegelen aan wat de anderen kunnen. De afgelegde weg en het tempo waarmee het kind nieuwe stof verwerkte, zegt je iets over wat het in de toekomst zal doen. Uiteraard zal het nog stapjes terug moeten zetten naar leerstof die het nog niet beheerst en uiteraard zal meer tijd en inoefening vaak noodzakelijk zijn.

Er echter om die redenen vanuit gaan dat het kind automatisch een jaartje dient over te doen zou een jammerlijke denkfout zijn.

Durf geloven in groei! Durf kansen geven!

APARTE ACTIVITEITEN EN DOELEN

Voor jonge tweedetaalverwerwers is het belangrijk te weten dat de tweedetaalverwerving vertrekt vanuit betekenisvolle taaltaken die worden vast gehangen aan concrete ervaringen en motiverende activiteiten. Rond die activiteiten moet communicatie worden opgezet waarbij aan de anderstalige nieuwkomers een rijk taalaanbod, veel kansen tot productie én feedback op die productie wordt aangereikt.

In het kader van de vraag of we anderstalige nieuwkomers best in een homogene groep (taalbadklas) of heterogene groep (reguliere klasgroep) opvangen, verwoordt Kris Van den Branden volgende tips:

Hou de niet-Nederlandstalige leerlingen voor de meerderheid van de tijd in de heterogene groep.

Zij zullen in deze groep worden uitgedaagd om de gemeenschappelijke taal – het Nederlands – te spreken. Klasleerkrachten zullen ook minder geneigd zijn in deze heterogene groep met aanwezigheid van anderstaligen hun taalgebruik te gaan vereenvoudigen, verarmen of beperken. Tot slot kunnen de niet-Nederlandstalige leerlingen zich op die manier beter integreren in de groep en worden de klasgenoten uitgedaagd om positief om te gaan met diversiteit.

Hou de kring klein

Als men dan toch anderstalige nieuwkomers apart wil nemen, kan dat tot voordeel hebben dat ze meer persoonlijke aandacht, persoonlijk aanbod, meer spreekkansen en meer persoonlijke feedback op hun taalproductie krijgen van de leerkracht

anderstalige nieuwkomers. Het is echter aangewezen dat de groep leerlingen die apart wordt genomen, klein blijft: 2 tot maximum 4 leerlingen.

Bewaar de rijkdom van de activiteit

Ga ook hier niet nodeloos vereenvoudigen (en dus verarmen)! Anderstalige nieuwkomers hebben rijke boodschappen nodig die rond motiverende ervaringen worden aangeboden en uitgelokt.

Bouw bruggen met wat er in de grote groep gebeurt

Het is van cruciaal belang de transfer te bewaken tussen wat in de klas gebeurt en bij de leerkracht AN, en omgekeerd! Alleen zo kan de ondersteuning zinvol zijn! In de kleine groep kan op heel gevarieerde wijzen worden voortgebouwd op wat er in de klas gebeurt. Evenzeer kunnen activiteiten in de grote groep voorbereid worden in een kleinere kring.

Het gaat hier om activiteiten! Niet om het systematisch verwerken van oefeningen in werkschriften en/ of toetsen.

Bouw gedifferentieerde ondersteuning uit tijdens de activiteiten in grote groep

Het is niet omdat anderstalige nieuwkomers in een kleine groep extra begeleiding en aandacht krijgen dat ze in de grote groep geen specifieke ondersteuningsbehoeften hebben: via allerlei vormen van differentiatie kan ingespeeld worden op deze zorgvragen.

Zet leerkrachten AN in!

Overleg, wissel uit en vul elkaar aan! Dit is een absolute voorwaarde in de begeleiding van je anderstalige nieuwkomer!

EENHOOFDJEVOL

Een vluchtelingenkind is niet zomaar een anderstalige nieuwkomer.

Dit kind heeft te veel gezien, te veel gehoord, te veel gevoeld...

Het is deze ochtend niet rustig en liefdevol gewekt in zijn eigen kamertje met zijn eigen bedje.

Het heeft vervolgens niet rustig keuvelend aan de ontbijttafel gezeten en zorgeloos kunnen zuchten dat het eigenlijk niet zo heel veel zin heeft in school, maar in spelen.

Het is niet vrolijk taterend op de fiets naar school gekomen of is niet rustig kunnen wakker worden in een warme auto met een rustgevend deuntje op de achtergrond.

En dit alles niet omdat mama en papa dit niet willen en evenmin omdat de entourage van het asiel- of opvangcentrum niet werkelijk alles in het werk heeft gesteld om dit te bereiken.

Gewoon omdat het bruusk van thuis uit ergens werd neergepoot. Omdat thuis niet veilig was.

Het spreekt voor zich dat dat kleine hoofdje in eerste instantie niet 'klaar' is voor jouw rekenles en misschien zelfs niet voor jouw goed bedoelde pogingen tot toenadering en het bieden van geborgenheid.

Geef het tijd... Tijd om bang te zijn omdat het weer in een wereldvreemde en dus onveilige omgeving is beland. Gun het zijn cocon waar het zich wellicht de eerste dagen, weken, maanden in zal opsluiten omdat de wereld rondom hem aan een rotvaart verder draait terwijl zijn wereld verging . Laat zelfs toe dat er gelatenheid of opstandigheid komt, want dit kind kreeg in heel dit verhaal geen keuze. Het werd overspoeld door ongewilde en ingrijpende gebeurtenissen en beslissingen.

Observeer je kind en doe dit samen met collega's (leerkracht AN, zorgleerkracht, parallelcollega...). Hiervoor kan je de observatielijst gebruiken die in het Vademecum AN werd opgenomen op p. 25:

Leerling	Datum									
Leerkracht										
Het kind ...										
is zelfstandig										
is ondernemend										
is vrolijk										
maakt vlot vrienden										

kan goed met fouten om										
zet door, ook als het moeilijk gaat										
kan samenwerken										
vertoont angstig gedrag										
is triestig / weent veel										
klaagt veel van buikpijn / hoofdpijn, heeft geen eetlust										
kan zich niet concentreren										
vergeet veel										
is lusteloos en inactief										
vertoont hyperactief gedrag										
reageert agressief										
reageert snel geïrriteerd										
reageert ongedurig										
reageert wantrouwig										
vertoont gedrag dat niet past bij zijn leeftijd										
reageert angstig										
vertoont clownesk gedrag										
reageert onverdraagzaam en verkrampt										

Zoals eerder aangegeven draait alles bij anderstalige nieuwkomers rond *tijd*.

Wees ronduit spilzuchtig met het geven van tijd!

Maar er moet evolutie zijn! Hoe miniem ook. Daarom is het van belang je observaties te dateren. Zo heb je voor jezelf en je ondersteunende collega's een objectief instrument dat je concrete informatie geeft over het al dan niet aanwezig zijn van vooruitgang.

De scholengemeenschap stelde in het kader van de vluchtelingenproblematiek iemand extern aan, gespecialiseerd in traumaverwerking. Stel je al van bij het begin of pas na verloop van tijd vast dat jouw

vluchtelingenkind worstelt en sociaal-emotioneel vastloopt, trek dan tijdig aan de alarmbel!

Ga samen zitten met het zorgteam en de leerkracht AN om te bekijken hoe je dit wenst aan te pakken. We zullen het tot in den treure blijven herhalen: je staat niet alleen!

Geef een seintje aan Caroline Van Nieuwenhuysse bij overige en/of onbeantwoorde vragen of als je beroep wil doen op de expert traumaverwerking:

0473441726 of

caroline.vannieuwenhuysse@sgsnbao.be.

We spreken dan verder af hoe we dit opvangen.

LINKSEN MATERIALEN

Hieronder al enkele links waar je informatie kan vinden.

We houden de vinger aan de pols: nieuwe interessante links of informatie sluiten we onmiddellijk door!

- [Vademecum Anderstalige Nieuwkomers](#)
 - Absoluut een must om bij de hand te houden in je opvolging van Anderstalige Nieuwkomers. Hier vind je alle relevante en belangrijke informatie gebundeld!

- [Overzicht Klasse](#)
 - Hier vind je een bundeling van interessante artikels omtrent asielzoekers en vluchtelingen in de vorm van tips van experts, getuigenissen van gevluchte kinderen, ondersteuning en bewustwording bij leerkrachten.
 - Kunnen kinderen van vluchtelingen zich inschrijven in elke school?
 - Een school betekent heel veel voor een vluchteling
 - Vluchtelingen in de klas? Wat doe jij?
 - De school als veilige haven voor vluchtelingen

- http://www.anderstaligenieuwkomers.be/www_an/themas
 - Globale informatie over volgende aandachtspunten bij anderstalige nieuwkomers (toepasselijk in de situatie van vluchtelingen):
 - Taalverwerving en een krachtige taalleeromgeving
 - Beginnende geletterdheid en alfabetisering
 - Socio-emotionele opvang van anderstalige nieuwkomers
 - Romazigeuners in de onthaalklas
 - Spijbelproblematiek in de onthaalklas

- [Karrewiet](#)
 - De uitzending van donderdag 3 september stond volledig in het teken van de vluchtelingencrisis.

- [VLOS](#)
 - Op deze pagina kan je vinden op welke manier het VLOS scholen helpt in het vertalen van het vluchtelingenleven naar kinderen in de lagere school. Het inleefspel 'een koffer vol' (voorheen 'Pak je koffers') is zeker een aanrader! Linda Van Handenhove is hiervoor de aanspreekfiguur.

- www.taalbeleid.org
 - Hier kan je terecht voor lesmaterialen en visieteksten.

BRONNEN

- Handboek taalbeleid basisonderwijs (Kris Van den Branden)
- Vademecum Anderstalige Nieuwkomers
- Wat als anderstalige nieuwkomers zich aanmelden op school?
- Klasse

DANKJEWEL

Een expliciet woordje van dank aan Greet Heyvaert, begeleider met specifieke opdracht taal!